

przed tym terminem. Umowy, zawarte w b. dzielnicy pruskiej przed wejściem w życie niniejszej ustawy z zatajeniem części ceny lub świadczeń dodatkowych, nie mogą być z tego tytułu unieważnione, chyba, że już zapadły wyroki prawomocne; wszczęte zaś w tych sprawach procesy, w których nie zapadły jeszcze wyroki prawomocne, ulegają umorzeniu.

Marszałek: *Trąpczyński*

Prezydent Ministrów: *Juljan Nowak*

Minister Sprawiedliwości: *W. Makowski*

Minister Skarbu: *Jastrzębski*

828.

U s t a w a

z dnia 26 września 1922 r.

dotycząca kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych.

Art. 1. Kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich posiada tylko ta osoba, która zdała egzamin państwowy na nauczyciela szkół średnich, ustanowiony rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 2. Szczególne kwalifikacje zawodowe do nauczania religii w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich oraz sposób ich uzyskania określi Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z właściwymi władzami kościelnymi.

Art. 3. Nauczycielem szkoły średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiego może być tylko osoba, posiadająca kwalifikacje zawodowe, wymienione w art. 1 lub 2. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może dopuścić do nauczania osobę, nieposiadającą takich kwalifikacji, jednak na okres nie dłuższy niż 4-letni.

Art. 4. Nauczyciel szkoły średniej ogólnokształcącej lub seminarjum nauczycielskiego może udzielać nauki przedmiotów, nie objętych jego kwalifikacją, tylko za zgodą kuratora okręgu szkolnego.

Postanowienia przejściowe.

Art. 5. Za posiadające kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich uważa się również:

a) osoby, posiadające świadectwa egzaminu nauczycielskiego, wydane przed 1 listopada 1918 r. przez b. austriackie komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich lub komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli rysunków odręcznych i dla kandydatów na nauczycieli gimnastyki w szkołach średnich, a w czasie od 1 listo-

- pada 1918 r. do dnia 1 września 1921 r. przez także komisje w Krakowie i Lwowie;
- b) osoby, posiadające świadectwa egzaminu nauczycielskiego, wydane przed 1 listopada 1918 r. przez b. austriackie komisje egzaminacyjne dla nauczycieli muzyki, a w czasie od 1 listopada 1918 r. do chwili wejścia w życie niniejszej ustawy przez taką komisję we Lwowie, oraz osoby, które aż do tej chwili uzyskały pełne dyplomy z ukończenia konserwatorium warszawskiego, lwowskiego, wyższej szkoły muzycznej im. Fr. Chopina przy Towarzystwie Muzycznym w Warszawie, lub dyplomy ukończenia konserwatoriów zagranicznych, uznanych przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędne, i odbyły przynajmniej 2-letnią, przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uznaną za zadowalającą, praktykę szkolną;
- c) osoby, posiadające świadectwa egzaminu nauczycielskiego, wydane przed 11 lipca 1919 r. przez pruskie „Wissenschaftliche Prüfungskommissionen”, oraz osoby, posiadające świadectwa, wydane w czasie od 11 lipca 1919 r. do 1 października 1921 r. przez komisję egzaminacyjną na nauczycieli szkół średnich, utworzoną w Poznaniu rozporządzeniem Naczelnej Rady Ludowej;
- d) osoby, posiadające wydane przed 1 października 1917 r. świadectwa państwowe rosyjskie „uczciela gimnazji”, „wyższawo domasznawo nastawnika” lub „domasznawo nastawnika”, względnie „uczciela”, — te ostatnie, o ile ich właściciele posiadają studia wyższe;
- e) osoby, posiadające dyplomy na nauczyciela szkół średnich, wydane przed wejściem w życie niniejszej ustawy przez państwowe komisje egzaminacyjne dla kandydatów na nauczycieli szkół średnich powołane przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego;
- f) osoby, posiadające dyplomy ukończenia kursu naukowego lub pedagogicznego, lub też studjum pedagogicznego, wydane przed wejściem w życie niniejszej ustawy przez państwową komisję egzaminacyjną przy Państwowym Instytucie Pedagogicznym w Warszawie;
- g) osoby, posiadające świadectwa 1 stopnia na nauczyciela rysunku i modelowania, wydane przed 1 czerwca 1921 r. na zasadzie statutu tymczasowego Królewsko - Polskich Kursów Pedagogicznych dla nauczycieli rysunku w Warszawie z dnia 19 września 1918 r., oraz osoby, posiadające dyplomy ukończenia państwowych kursów pedagogicznych dla nauczania rysunków w Warszawie, wydane w czasie od 1 czerwca 1921 r. do chwili wejścia w życie niniejszej ustawy;
- h) osoby, posiadające świadectwa egzaminu, uprawniające do prowadzenia ćwiczeń cielenych w szkołach państwowych powszechnych, średnich i seminarjach nauczycielskich,

wydane przed wejściem w życie niniejszej ustawy na podstawie statutu państwowych kursów wychowania fizycznego, zatwierdzonego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 września 1921 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 17, poz. 175) oraz na podstawie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 29 marca 1922 r. w sprawie programów i egzaminów końcowych na państwowych kursach wychowania fizycznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 16, poz. 155);

- l) osoby, posiadające świadectwa, upoważniające do nauczania słoju w seminarjach, szkołach średnich i powszechnych, wydane przed wejściem w życie niniejszej ustawy na podstawie okólnika Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 13 marca 1920 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. № 11, poz. 79);
- j) osoby, które przed wejściem w życie niniejszej ustawy uzyskały doktorat lub dyplom ukończenia z egzaminem studjów wyższych oraz odbyły przynajmniej 2-letnią, przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uznaną za zadawalającą, praktykę szkolną nauczycielską w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo;
- k) nauczycieli, którym przyznano prawo pobierania dodatku za studja wyższe na mocy art. 15 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli i dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich, preparand oraz wizytatorów szkół (Dz. U. R. P. № 65, poz. 433) oraz w myśl art. 17 rozporządzenia Prezydenta Ministrów, Ministra Skarbu, Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 25 października 1920 r. w celu wykonania ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli, dyrektorów państwowych szkół średnich ogólnokształcących, seminarjów nauczycielskich i preparand oraz wizytatorów (Dz. U. R. P. № 103, poz. 688).

Art. 6. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może uznać za posiadających kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich:

- a) nauczycieli czynnych, którzy przed upływem 1921 r. ukończyli 30 lat życia, odbyli sześć semestrów studjów wyższych w charakterze studentów oraz 5-letnią praktykę szkolną nauczycielską, z czego conajmniej 2 lata w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, jeśli uzna 1) praktykę za zadawalającą, 2) studja wyższe za dostatecznie udowodnione świadectwami prac seminaryjnych lub laboratoryjnych, egzaminów półrocznych i t. p.

b) nauczycieli czynnych, którzy choć nie mogą się wykazać studjami wyższymi w zakresie, wskazanym w punkcie a), czynią jednak zadość wymienionym tam innym warunkom, jeśli uzna ich prace naukową lub pedagogiczną za wybitną;

c) nauczycieli czynnych, którzy przed upływem 1921 r. ukończyli przynajmniej 45 lat życia oraz 12 lat pracy szkolnej nauczycielskiej w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, z czego conajmniej 5 lat w szkołach średnich ogólnokształcących lub seminarjach nauczycielskich, jeśli uzna pracę tę za owocną.

Art. 7. Nauczyciele szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich czynni przed końcem 1921 r., którzy a) mają skończoną szkołę średnią ogólnokształcącą lub seminarjum nauczycielskie, b) przed końcem sierpnia 1921 r. ukończyli 25 lat życia oraz c) przed tą datą odbyli 3 lata szkolnej praktyki nauczycielskiej, uznanej przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za zadawalającą, w wymiarze conajmniej 14 godzin tygodniowo, z czego conajmniej dwa lata w szkole średniej ogólnokształcącej lub w seminarjum nauczycielskim, jakoteż nauczyciele czynni w szkołach średnich ogólnokształcących, seminarjach nauczycielskich lub w szkołach powszechnych przed końcem 1921 r., którzy czynią zadość warunkom, wymienionym pod a) i b), a nadto przed upływem 1928 r. wykażą się conajmniej 3-letnią praktyką nauczycielską w szkole średniej ogólnokształcącej lub w seminarjum nauczycielskim w wymiarze przynajmniej 14 godzin tygodniowo, jeśli Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego tę ich praktykę uzna za wybitną, mogą uzyskać kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich przez zdanie przed końcem roku 1928 uproszczonego egzaminu państwowego na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, ustanowionego rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. W wyjątkowych wypadkach może Minister dopuścić do egzaminu uproszczonego kandydata, niespełniającego jednego z dwóch pierwszych warunków.

Art. 8. Osobom, które uzyskują kwalifikacje zawodową do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich na zasadzie art. 6, dalej tym z pośród osób, wymienionych w art. 5 lit. a), b), c), d), których oryginalne dyplomy nauczycielskie (świadectwa egzaminu nauczycielskiego) zostały wystawione w języku nie polskim, wreszcie tym z pośród osób, wymienionych w art. 5 lit. j), k), które nie posiadają wcale dyplomów nauczycielskich, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyda dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich.

Art. 9. Osoby, które w sposób, określony artykułem 7, uzyskują kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, otrzymują dyplomy na nau-

czycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich od odnośnej komisji egzaminacyjnej.

Art. 10. Osoby, które na podstawie art. 5 i w myśl art. 8 pragną uzyskać dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, oraz osoby, które na podstawie art. 6 i w myśl art. 8 uzyskać pragną kwalifikacje zawodowe i dyplomy na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminarjów nauczycielskich, winny w przeciągu roku, od chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, wnieść do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego odpowiednio udokumentowane podanie. Osoby, które do powyższego terminu podań nie wniosą, tracą prawo przewidziane artykułami 5, 6 i 8.

Wyjątek może Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uczynić dla repatriantów; przedłużając powyższy termin nie dłużej jednak niż 1 do 2 lat.

Art. 11. Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może ograniczyć przyznawane na podstawie art. 6 kwalifikacje zawodowe do prawa nauczania w klasach niższych szkół średnich ogólnokształcących.

Art. 12. Postanowienia art. 3 nie odnoszą się do nauczycieli czynnych w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich przed wejściem w życie niniejszej ustawy. Nauczyciele ci, jeśli nie posiadają kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminarjach nauczycielskich, a nie postarają się o ich nabycie przed końcem roku 1928, tracą prawo nauczania w tych szkołach.

Art. 13. Przez studia wyższe, wymienione w art. 5 i 6, rozumieć należy studia, uprawniające do pobierania dodatków za studia wyższe w myśl art. 4 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. № 65 poz. 429) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 lutego 1922 r. w tym przedmiocie (Dz. U. R. P. № 22 poz. 183).

Art. 14. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Art. 15. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

Marszałek: *Trąmpczyński*

Prezydent Ministrów: *Juljan Nowak*

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego: *Dr. Kumantecki*

829.

U s t a w a

z dnia 26 września 1922 r.

o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego, a w szczególności województwa lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego.

R o z d z i a ł I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. Województwa, utworzone w drodze ustawodawczej, są jednostkami samorządowymi (art. 65 ustawy konstytucyjnej).

Prawo stanowienia w sprawach, należących do zakresu działania tego samorządu, przysługuje obieralnym sejmikom wojewódzkim (art. 67 ustawy konstytucyjnej).

Art. 2. Ustawy państwowe określają, jakie sprawy wchodzi w zakres samorządu wojewódzkiego, zwłaszcza z dziedziny kulturalnej, gospodarczej, komunikacji, ochrony zdrowia, opieki nad ubogimi, administracji samorządowej i skarbowości publicznej.

Art. 3. W sprawach, przekazanych samorządowi wojewódzkiemu, sejmiki mają prawo uchylać ustawy w granicach postanowień ustawy konstytucyjnej oraz ustaw państwowych.

Ustawy wojewódzkie, uchwalone przez sejmiki, nabierają mocy obowiązującej na obszarze województwa przez sankcję Prezydenta Rzeczypospolitej, zaopatrzoną w kontrasygnatę Prezesa Rady Ministrów i właściwego ministra, oraz ogłoszenie w dzienniku urzędowym województwa.

Na podstawie ustaw wojewódzkich mogą sejmiki uchylać postanowienia natury administracyjnej.

Art. 4. Ordynację wyborczą sejmików wojewódzkich uchwali Sejm Rzeczypospolitej.

O ważności wyborów i wyboru poszczególnych posłów do sejmiku orzeka Sąd Najwyższy.

Art. 5. Prezydent Rzeczypospolitej zwołuje sejmik przynajmniej raz na rok, odracza go i rozwiązuje.

W razie rozwiązania sejmiku nowe wybory będą zarządzane najpóźniej w terminie trzechmiesięcznym.

Art. 6. Postanowienia art. 21 ustawy konstytucyjnej, odnoszące się do posłów na Sejm, odnoszą się także do posłów sejmiku z tą zmianą, że prawa, przyznane w artykule tym Sejmowi, służyć będą sejmikom, a nietykalność poselska przysługiwać będzie posłom na sejmik tylko w czasie trwania obrad sejmiku.

Postanowienia art. 22 ustawy konstytucyjnej, odnoszące się do posłów na Sejm, odnoszą się także do posłów na sejmik w stosunku ich do samorządu i do władz samorządowych w województwie, w którym na sejmik posłują.

Art. 7. Dla przygotowania i wykonania uchwał sejmiku oraz dla sprawowania administracji w zakresie samorządu wojewódzkiego powołane będą wy-